БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

ГОД ВЫДАНЬНЯ І.
Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 15 р. без перас. 12 р.
АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва усіх мовах па звычайным цэнам.
Газэта выходзіць штодня, апроч дзен пасьлесьвяточных.
Рэдакцыя і Кантора: Менск, Міцкевічава вул., Беларускі Дом (б. Юбілейны).
Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.
Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны.
Аплата прынятых рукапісау залежыць ад рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.
ЦАНА 1 МАРК.

№ 18 (45). Менск, Нядзеля 9 лістапада 1919 г. № 18 (45).

Сэсія Рады.

Сягодня мае адчыніцца сэсія Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

Скора канчаецца год ад таго часу, як Рада прымушана была зачыніцца на неакрэсьлены тэрмін. Політычные буры і военны гул на нашай акрывауленай зямлі не давалі Радзе спакойна працаваць увесь час яе істнаваньня. Але яна цьверда стаяла на пачэснай варце і абароне дзяржауных інтарэсау свайго народу і ні на момант не пакідала свае працы. Выкліканая да жыцьця воляю народу на Усебеларускім зьезьдзе 1917 г., яна перажыла першы бальшавіцкі маскоускі наезд, перажыла цяжкую нямецкаю окупацыю і цяпер зноу приступае да свае дзяржаунай працы.

Страшны як стыхійны гураган, пауторны маскоускі наезд пад флагам бальшавізму не прыпыніу яе працы. Ужо у той момант, як маскоускі Ганібал стукау акрывауленымі рукамі у вароты Менску, Рада спакойна давяршала сваю работу, зацьвярджаючы скад Рады Народных Міністрау, каб зачыніць сэсію і, такім парадкам, сайці з дарогі перад стыхійна нусувaушай маскоускай навалай.

Бальшавікі Рады у Менску не знайшлі. У бязсільнай злобе, яны на паперы нізрынулі Беларускі Урад і абвесьцілі усіх радных „без абароны закону,“ т.-е., загадалі перабіць іх пры першай зручнасьці. Але гэта была злосьць бязсільнага, злосць ворага, перад каторым працiунік зьнік, каб потым нанесьці яму удар з нечаканага боку. Радные спакойна разышліся па усяму абшару беларускай зямлі, каб усе бачыць, усе чуць, усе ведаць і каб перадаць свайму народу, які гвалт і зьдзек чынілі маскоускіе людзі на Беларускай зямлі, прыкрыушыся флагам бальшавізму. Яны, слабые целам, каб даць адпор злоснаму грабежніку, з болью у сэрцы пазіралі на тое, што вырабляу на нашай зямельцы маскоускі гвалтоунік, і цьверда верылі, што бура пяройдзе, небо праясьніцца, што настане час, калі яны зноу зьбяруцца разам, каб сказаць свайму змучанаму народу: „Ты, вялікі беларускі народзе, перажыу многа гора на сьвеце. Ты цяпер бачыш, што прынесьлі табе „самые лепшые“ маскоускіе, або (як яны самі сябе называюць) рускіе людзі. Яны прынесьлі табе голад, вайну, страхоцьце і поуны заняпад твае гаспадаркі. Яны аграбілі нашую землю да званьня і павывозілі з сабою нашае дабро. І гэтак будзе заусюды, *покі не адбудуеш ты дзяржавы свае* і не запануеш гаспадаром на сваей зямлі.“

Тым часам, Рада Народных Міністрау бараніла Беларускую землю перад Эуропай. Гэта дзякуючы ей аб Беларусі загаварыу увесь сьвет. Толькі Рада Народных Міністрау мела магчымасьць бараніць перад Эуропай цэласьць і недзялімасьць нашай зямлі і не давала права ворагам нашым разабраць наш край па кавалках. Гэта Рада Міністрау зрабіла тое, што прызнаньне незалежнай Беларускай дзяржавы стало на парадку дзенным, і пачало выклікацца да жыцьця беларускае войско.

І вось, посьле доугага нявольнага перарыву, пачынаюць зноу зьбірацца радные, каб адчыніць сэсію Рады. Яны зыйдуцца, дадуць справаздачу у сваей працы і зьвернуцца да народу з адпаведным словам. Яны заклічуць да сябе новых паслоу ад беларускага грамадзянства і ад усяго насяленьня нашага краю і з сьвежымі сіламі стануць на абарону цэласьці і недзялімасьці беларускай зямлі і возьмуцца за працу для адбудаваньня незалежнага Беларускага Гаспадарства.

Рада Рэспублікі, абвесьціушая незалежнасьць Беларусі і парвaушая усякую політычную сувязь з тэй дзяржавай, што укінула нашу старонку у пожар сусьветнай вайны і зруйнавала наш край грамадзянскім бязладзьдзем,—гэта Рада Рэспублікі будзе цьверда іці да адбудаваньня свае дзяржавы і стаяць на варце у свайго народу. Гэта яна павінна сказаць усяму сьвету, што ніхто ня мае права накідаць нашаму народу свае волі, што толькі сам Беларускі народ праз свой Устаноучы Сойм установіць у сябе свой дзяржауны парадак і вырашыць пра сваю політычную долю.

Беларуская дзяржава будзе. Гэтага ня хочуць бачыць хіба толькі тые, хто засланіу сабе вочы наумысьле, каб цешыцца думкай аб разьдзеле нашай Бацькаушчыны.

Беларускае Гаспадарство будзе!

Гісторыя вучыць, што раз зм ганьне паустало, дык ня спыніцца яно ніколі, покі не дабьецца перамогі. Перашкоды на гэтым шляху толькі распаляюць хцівасьць і нахіляюць людзей да прыкрых учынкау, але скуткау ня маюць.

Беларуская дзяржава будзе. За гэта стаіць гісторыя, культура і прогрэс чалавецтва.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

Пераезд Беларускай Вайсковай Камісіі у Менск.

Дэлегацыя Вайсковай Камісіі вядзе цяпер энэргічную працу па аканчацельнаму выясьненьню бюджэтных і штатных пытаньняу.

У хуткім часе старшыня камісіі, П. Аляксюк, і Камандуючы арміяй, палк. Канапацкі, даведаюцца у камандуючага Горадзенскім ваенным округам, з каторым, згодна з прыказам, зьвязано формаваньне Беларускага войска.

Памяненые асобы маюць прыехаць у Менск гэтымі днямі

Крэдыт для Эуропы.

ЛЬОНДОН, 7-XI. Прадстаунікі вядомай фірмы Морган і Комп. заявілі міжнароднай гандлевай конфэрэнцыі у Амэрыцы, што да зімы будучага году Амэрыка павінна даць 200 мільонау дольлярау у крэдыт, у праціуным разе Эуропа ня зможа адбудаваць сваей прамысловасьці.

Спрэчка за Расію.

ПАРЫЖ, 7-XI. Зьвяртаючы увагу на назначэньне Ангельскага вярхоунага Камісара у „Пауднёвай Расіі“, газэта „Журналь“ дамагаецца інтэрвэнцыі Францыі за прыкладам Англіі.

Нацыянальная вайна у Латвіі.

ШТОКГОЛЬМ, 7-XI. Глаунакамандуючы Латыскай арміяй гэнэрал Сімэнсон зьвярнуся з адозвай к латыскаму народу, заклікаючы узяцца за аружжо для абароны сваей бацькаушчыны. У Рызе усе студэнты і гімназісты уступілі у войско для абароны Латвіі ад расійска - нямецкага войска Бэрмонта.

Урад Ульманіса пераехау з Рыгі у Вэндан.

Паустаньне у Грузіі.

ВЕНА, 7-XI. Харкаускіе газэты паведамляюць, што у Грузіі пачаліся сялянскіе бунты, якіе мясцамі пераходзяць у збройные паустаньні. У некаторых месцох апавешчано ваеннае палажэньне.

Наступленьне Украінцау проці Дэнікіна.

КАМЕНЕЦ-ПАДОЛЬСК, 7-XI. Украінскі штаб паведамляе, што наступленьне украінскіх войск проці Дэнікіна прадаужаецца. Пад напорам украінскіх войск дабравольцы адступаюць па усім фронту,—адны у напрамку на Адэсу, а другіе у напрамку на Грайварон. Украінскіе войскі занялі жалезна-дарожны вузел Бірзула. Контр-наступленіе Дэнікіна на Умань спынено. Працiунік разьбіты. Украінцы захапілі шмат палоных, шмат ваеннага матэрыялу і адзін броніраваны поезд.

Міжнародная конфэрэнцыя працы.

НЬЮ-ЁРК, 6—XI. Міжнародная конфэрэнцыя працы, якая адбываецца цяпер пад пратэктаратам Лігі народау, пачала ужо сваю чыннасьць у Вашынгтоне. У склад конфэрэнцыі уходзяць прадстаунікі 31 дзержавы. Вільсон у сваей прамове сказау, што адносіны работнікау і гаспадарау павінны апірацца на цьвердых мэтодах, апертых на практыцы, а не на гвалтоуным пераварoце.

„Единая, неделимая".

Мэморыял Сазанава, пададзены мірнай конфэрэнцыі.

„Свободная Рѣчь" надрукавала эбшырны зьмест мэморыялу расійскай Політычнай Рады, пададзенага на мірнай конфэрэнцыі. Мэморыял гэты яшчэ раз паказвае, да скольکі жыве у расійскіх політычных кругах дух самаулады і нетолеранцыі. Мэморыял гэты больш за усё скіраваны к адносінам Польска-Расійскім, але у ім ёсьць дамаганьні і аб прылучэньні да „адзінай" Расіі „ісконі расійскай" Беларусі.

Вось гэтые дамаганьні:

У кароткім гістарычным нарысе аутары мэморыялу зьвяртаюць увагу на дзьве асноуные тэндэнцыі польска-літоускай політыкі у мінулым, абьясьняючы іх безупынным здабычным напорам на усход, якому памагло трудное палажэньне расійскай дзяржавы. Рэзультатам гэтага было адарваньне ад Расіі „ісконі расійскіх" зямель, асабліва на Беларусі.

Разумеецца, гэтые беларускіе землі (Менск. Вітабск, Магілеу і Сувальская губ.) так сама як і Паудзенна-Заходніе украінскіе землі (часьць Гродзенскай губ., Вальнь і Па (ольле) *павінны быць злучаны з Расіяй*. Беларускіе і украінскіе дамаганьні могуць адтрымаць *самую найлепшую рэалізацыю* не у сюзе з Польшчай, але толькі у *„адзінені с Расіей"*.

Усходнюю Галіцыю і Літву мэморыял так сама „соединяет" з Расіяй, кажучы аб Літве, што яна карыстаецца з усеялякіх свабод у часе расійскага панаваньня. Толькі забыліся аутары мэморыялу, што у часе іх панаваньня у Літве і на Беларусі было забаронена навет кніжкі друкаваць у роднай мове. Ці-ж і гэта належыць да расійскіх свабод?

Увесь мэморыял можа хоць крыху патрэ вочы польскім эндэкам, каторые так ліпнуць к *вялікай* і непадзельнай Расіі, бо у канцы протэстуе мэморыял проці *вялікай* Польшчы.

Што да беларусау, то яны ужо дауно перасталі верыць і у маленькую і у вялікую Расію, і ніякіе мэморыялы Беларусь на не-Беларусь не перакуляць.

Політычные весткі.

Інтэрнацыянальная армія.

„Бруклін Ігль" паведамляе з Парыжу, што француская дэлегацыя на мірнай конфэрэнцыі зноу начала вымагаць стварэньня інтэрнацыянальнай арміі, або хаця-бы інтэрнацыянальны гэнэральны штаб. Гэткае прапазыцыя ужо раз была адкінута мірнай конфэрэнцыяй. Галоуным чынам працівілася Амэрыка, бо амэрыканскіе салдаты ня хочуць быць пад камандаваньнем выканаучай камісіі мірнага трактату.

Чарнаморская фэдэрацыя.

Міністр Бэсарабіі, Ункулец, заявіу супрацоуніку грэцкай „Patrie", што у недалекай будучыне павінен утварыцца саюз дзяржау, акружаючых Чорнае мора. У склад гэткага саюзу увайшлі-б: Арменія, Кауказ, Украіна, Румынія, Грузія і Балгарыя, а навет Югаславія і Чэхія. Заданьнем гэтага саюзу будзе бараніць знадворные патрэбы і запэуніць сабе належнае палажэньне сярод вялікіх дзяржау.

Англія за згоду з савецкай Расіяй.

Як даведауся „Дэйлі Гэрольд", ангельскі урад мае нахіл завязаць адносіны паміж коаліцыяй з расійскім савецкім урадам.

Сумные вынікі.

Подлуг падрахункау гэнэральнага рэфэрэнта бюджэтных спрау Марына, Бэльгія страціла за час вайны забітымі—44 тысячы, Амэрыка—114 тысяч, Англія—869 тысяч, Грэцыя—12 тысяч, Італія—494 тысячы, Румынія—400 тысяч, Францыя—1 міліон і 393 тысячы.

У Польшчы.

Зьмена міністрау.

У міністэрскім габінэце зноу маюць быць зьмены. Міністар рэлігіі і асьветы, п. Лукашэвіч пададзеца да дымісіі. Хто зойме яго пасаду, яшчэ не вядома.

Політычная конфэрэнцыя у Пілсудзкага.

У бельвадэру дзяржаунага шэфа Пілсудзкага адбылася нарада Суб-камітэту Соймавых камісыяу заграніцных і ваенных спрау. У гэтай нарадзе прыймалі удзел прадстаунікі усіх большых соймавых клюбау, у складзе дэпутатау: Ратая Домбскага, Кубановіча, Камянецкага, Грабукала, Качынскага, Врыхліскача, Міхалака, Вапікевіча, Баварэускага, Сьцеславіча, Дашынскага і Марачэускага.

Політычная канфэрэнцыя бязумоуна будзе мець свой уплыу на рэзалюцыю, якая павінна быць цяпер прынята праз Сойм аб адносінах Польшчы да вайны на далей.

На Літве.

Змаганьне з расійска-нямецкімі монархістамі.

Літоускі урад выслау у ваколіцы Шаулі і Кірсанава атрады войска для змаганьня з расійска-нямецкім атрадам, „Беларускім корпусам" Віргоніча. Апошні зьвярнууся за падмогай да гэнэрала Эбэргарда. Літоускі штаб патрабавау з раз жа ачысьціць ад войска Віргоніча тэрыторыю Літвы.

Той цяпер адыйшоу ад Радзівілішак. У вызваленых мейсцах устаноулена літоуская улада.

Место Шаулі раздзелено на дзьве сфэры уплыву: расійскага і нямецкага.

Проці Расіі.

Прадстаунік літоускага ураду Савіцкі, у размове з корэспондэнтам „Dadens Nyheter" заявіу, што Літва ня хоча быць болей пад апекай Расіі. Расія нічога Літве даць ня можа, і Літва цяпер дамагаецца болей цесных зьвязяу з Захадам.

Вызваленьне палякоу.

З Коуны паведамляюць, што літоускі урад гэтымі днямі вызваліу з-пад арэшту 133 палякоу. Пад вартай асталіся яшчэ 111 палякоу, каторые будуць перададзены суду.

Літоуска-Нямецкая згода.

Літоускі урад і гэн. Эбэргард прышлі да згоды па пытаньню аб эвакуацыі з Прыбалтыкі нямецкіх войск.

Для ахвотніцкага корпусу Дыбіча у Расіенах будзе створана Літоуская каманда.

У Латвіі.

Універсытэт у Рызе.

У Рызе адбылося урачыстае адчыненьне універсытэту пры удзеле латышскага ураду.

Абаронца Бэрмонта.

Заходня—расійскі урад з вядомым монархістом кн. Валконскім на чале апавесьціу Юдэніча, што Бэрмонт знаходзіцца у распараджэньні ураду.

Сілы Бэрмонта нікнуть.

З Рыгі паведамляюць, што пасьля адтрыманьня загаду гэн. Юдэніча аб тым, што усе афіцэры і ахвотнікі павінны мець за абавязак адправіцца да мора, каб далучыцца да пауночна—заходняй арміі, у войсках Бэрмонта пачауся неспакой. Большасьць расійскіх афіцэрау і салдат пакінулі армію Бэрмонта і адправіліся у Рыгу, дзе зьвярнуліся за падмогай да ангельскай місыі для выпауненьня загаду гэн. Юдэніча.

На Украіне.

Змаганьне з Дэнікіным.

З Каменец-Падольску паведамляюць, што там адбылася дзяржаўная нарада пры удзеле Петлюры і Петрушэвіча, на якой рэшано усімі сіламі змагацца з Дэнікіным.

Ахвотнікі выціснулі украінцау з Нямірава. Украінцы адціснулі ахвотнікау у ваколіцы Вінніцы.

„Адзіны социялістычны фронт".

Такі льозунг быу кінуты украінскай с. д. рабочай партыяй і дау аграмадные вынікі. Цяпер адбылося злучэньне украінскіх с.-д. і с-рау, жыдоускіх партыяу „Поалей Цыон" і „Бунда". Усе партыі паслалі сваіх прадстаунікоу да украінскага ураду. Апошнімі днямі з украінскімі социялістамі злучыліся і расійскіе меньшавікі, прыняушые пляцформу незалежнасьці Украіны і выступіушые проці Дэнікіна. Прадстаунік меньшавікоу увайшоу у склад украінскага ураду. Льозунг змаганьня з Дэнікіным вельмі популярны ва усіх організованых дэмократычных кругах Украіны.

Расійскае войско.

У Яблонцы у Чэхіі пачалі формаваць другую „украінскую" брыгаду для арміі Дэнікіна.

Першая брыгада, сформованая у Чэхіі, адпраулена на Украіну.

Маклакоу-кіраунік Украіны.

„Возрожденіе" перадае, што Маклакоу мае пераняць кіраунiцтво над усімі паудзнева-расійскімі абшарамі, занятымі Дэнікіным.

Аповесьць

аб паходзе Ягоравым, Ягора Сьветаслаулева унука Алегава.

(П е р а к л а д).

VIII.

Княжа вялікі, Усеваладзе! Ці ня мысьляй табе-б прыляцеці, каб бацькау пасад убярэгчы! Ты бо можаш распырскаці весламі Волгу, а шоламам вычарпаць Дон. Каб ты быу, то была бы па ногаце*) нявольніца, а па рэзане**) нявольнік. Ты бо можаш насуха жывымі страляць самастрэламі—удалымі Глеба сынамі.

Ты буй-Рурыча и Давідзе! Ці-ж ня вашые гэта у крыві пазлачоные шоламы плавалі? Ці-ж ня ваша дружына адважная рыкае, як туры, гартоунымі ранена шаблямі у полі незнаемым? Уступеце, сябры, у залатые страмены за крыуду гэтага часу, за Рускую зямлю, за раны Ягоравы, сьмелага Сьветаслауліча!

Галіцкі Асмамысьле Ярасла уле! Высока сядзіш ты на пасадзе сваім златакованым; падпер Іорскіе горы сваімі палкамі жалезнымі, шлях заступіу каралю, зачыніу Дунаю вароты, шыбаючы бярэмі церaз воблакі, да Дунаю суды судзячы. Грозьбы тваe па землях цякуць; адчыняеш Кіеву вароты; страляеш з бацькавага пасаду залатога султанау па за землямі... Страляй, княжа, Канчака паганага раба, за Рускую зямлю, за раны Ягоравы, адважнага Сьветаслауліча!

А ты, буй-Рамане і Мсьціслауле! Храбрая мысьль носіць розум ваш на дзело. Высока плывеце на дзело, з адвагай, як сокал на ветрах лунаючы, хочучы сходаці птаха у бітве. Есьць бо у вас жалезные наперсьнікі пад шоламамі лацінскімі. Ад іх затрасьліся ужо землі і шмат якіх ханскіх краеу: Літва, Дарамела, Ятвягі і Полауцы, кінуушы дзіды свае й галовы свае нахланіушы пад тые стальные мячы.

Але ужо, княжа Ягору, аслабело сонца сьвятло, а дзерава лісьць не на добрае скінуло: Па Росі і Суле градэ падзялілі, а Ягорава храбрага войска не уваскрасіці. Дон цябе, княжа, кліча і іншых князеу заве на пабеду.

Альговічы, храбрые князі, утаміліся у барацьбе. Інгвар і Усевал д і усе тры Імсьціслаулічы—не благога гнязда птахі шасьцікрылые! Ня жэрабем пабедным сабе уладу прыдбалі! Што ж вашы шоламы залатые і ляцкіе шчыты?.. Загарадзеце полю вароты сваймі вострымі стрэламі за зямлю Рускую, за раны Ягоравы, буйнага Сьветаслауліча!

IX.

Ужо бо Сула не цячэ ручаямі срабрыстымі к месту Пераяславлю, ужо Дзьвіна балотам цячэ к тым грозным палачанам, пад воклік паганых. Адзін толькі Ізяслау, сын Васількавы, пазваніу сваймі вострымі мячамі аб шоламы Літоускіе. Перабіу славу дзеду свайму Усяславу, а сам пад чырвонымі шчытамі на крывавай траве, пабіты літоускімі мячамі, з Хоціем лег, а той кажа:

— „Дружыну тваю, княжа, птахі крыльлем апрачулі, а зьвяры кроу палізалі!"

Ня было тут брата, Брачыслава, ні другога Усевалада: адзін ен выпусьціу жамчужную душу з храбрага цела церaз залатое ажарэльле.

Заныл і песьні, зачахла вяселасьць, трубяць трубы Гарадзенскіе.

Ярасл ауле і усе унукі Усеслаулевы! Апусьцеце ужо сьцягі свае! Пахавайце, мячы свае пашчарбаные! Вы бо сваімі нязгодамі пачалі наводзіць паганых на Рускую зямлю, на надзел Усяслава, ад чаго і насільле пашло ад зямлі Палавецкай.

У семы Траянавы век жэрабе кінуу Усяслау аб дзяучыне мілай сабе. Падперш ыся клюкамі, ен на каві паімчауся да пераду Кіева і даткнууся дзідай да Кіеускага залатога пасаду. Ад іх скочыу зьверам дзікім, а поуначы з Белгарада, ахутауся сіняй імглой, а на раніцу, узьняушыся, браму стракалам адтыніу Новуграду, разьбіу Яраслаулеву славу і скочыу ваукам да Нямігі з Дутак.

На Нямізе снапы сьцелюць галавамі, малоцяць цапамі сталевымі, жыцьце кладуць на таку, душу веюць ад цела. Нямігі крывавые берагі не дабром былі засеяны,—засеяны былі касьцямі сыноу рускіх.

Усяслау князь людзям суд судзіу, гарадамі князеу надзяляу, а сам поначы воукам гуляу. З Кіеву да пятухоу дасьцігау Тмутаракані; вялікаму Хорсу ваукам шлях перабягау. Таму у Полацку рана званы пазванілі к заутраньні у Зофы Сьвятой, а ен у Кіеве звон чуе. Хоць і вешчая душа у дзерзкім целе была, але часта бяды нацярпеуся. Яму першаму вешчы Баян і прыпеуку злажыу дасьціпную:

„Ні хітраму, ні быстраму,
Ні шпаркаму птаху
Ня мінуці Божага суду".

О! стагнаці Рускай зямлі, успомніушы быушу часіну і быушых князеу!

Старога таго Уладзімера не магчыма было прыкаваці да Кіеускіх горау! Цяпер бо яго сьцягі сталі—адны Рурыкавы, а другіе—Давідавы, але хобаты іх па асобку калышуцца.

Я. Купала.

(Канец будзе).

*) і **) Ногат і рэзан—тагачасные грошы.

Сягодня, 9 лістапада, палякі сьвяткуюць Гадаушчыну Вызваленьня Польшчы. У гэты вялікі дзень жадаем суседняму народу лепшай долі і вольнага разьвіцьця свае дзяржаунасьці. Пасылаем гэтае жаданьне, спадзяючыся і на вызваленьне свае Бацькаушчыны-Беларусі!.

Крапоткін аб расійскай рэволюцыі.

П. Крапоткін, вядомы тэорэтык комуністычнага анархізму, жыу да вясны селетняга году у адным мястэчку Маскоускай губэрні. Адтуль напісау ен ліст да свайго прыяцеля Юрыя Брандэса, у якім лісьце разьвівае свой пагляд на расійскую рэволюцыю і стараньні антанты задушыць гэту рэволюцыю.

Крапоткін робіць параунаньне цяперашняй расійскай рэволюцыі з якабінскай рыволюцыяй у Францыі (ад верасьня 1793 да ліпня 1794 году) і зьвяртае увагу, што дыктатарская мэтода Якобінцау была памылкай. Заслугай якобінскай рэволюцыі было скасаваньне фэодальных прау і апавяшчаньне політычнай роунасьці правоу—для усіх. Гэтые дзьве рэформы мелі вялікае гістарычнае значэньне для Эуропы.

Бальшавікі намагаюцца правясьці социялізацыю зямлі, прамыслова-фабрычных вырабоу і гандлю, якая есьць аснауным прынцыпам социялізму. Аднак, прынятая бальшавікамі мэтода чыннасьці шляхам дыктатуры адной фракцыі социялістычнай партыі нічуць не давядзе да мэты, але, наадварот, выклікае дзікую рэакцыю, якая мае сабе за мэту адбудаваньне бышага царскага парадку.

Крапоткін выступае проці аружнай інтэрвэнцыі антанты у Расіі, асьцерагаючы дзяржавы антанты перад роляй нямецкай інтэрвэнцыі у Расіі у 1918 г.

Дзяржавы антанты, падтрымліваючы Калчака і Дэнікіна, думаюць, што падтрымліваюць расійскую лібэральную партыю. Аднак гэта есьць памылка, бо якіе ня былі-бы думкі гэтых двух павадыроу, мэты іх прыхільнікау зусім не лібэральные; яны, гэтые прыхільнікі, думаюць аб адбудаваньні манархіі ды рэакцыі.

Лепей было-б, каб саюзьнікі (антанта), калі думаюць чым дапамагчы Расіі,—паратавалі яе хлебам, бо голад у Расіі пануе, і машынамі, бо прадукцыя затрымалася праз іх недастачу.

Замест дыпльоматау і гэнэралау,—кліча Крапоткін да дзяржавау антанты,—прышлеце нам хлеба, машынау, і тэхнічных арганізатарау.

Першы сьнег.

Холоднай пабелай магільна залег
На зжатае поле, на скошаны лог.

Лег пухам на лесе, на жоутых лісьцях,
Абсеяу, абсыпау прысады і шлях.

Так высыпау зьзябна, бязрадасна сьнег
У першы папас свой, у першы начлег.

Ад стада адбіушыся птушка адна
Квіліць і квіліць сярод бела радна.

На небе на сьнежным ні сонца, ні зор,
На гонях на сьнежных ні груд ні разор.

Абсьнежаны сьвет без канца, бяз граніц,
Душа адно тлее, як сьвечка з грамніц

На хаце за хатай махнаціцца бель,
На белі за тынам, як нітка з кудзель,

Чырвоная йстужка скрозь бель зіхаціць,
І у сажауцы губіць свой сьлед гэта ніць.

Ад раньня скараньнем бурліць варажба:
Што знача такі сьлед, такая хадзьба?

Хто сьмеу першы сьнег асьвяціці крывей?
Крывавай ен веры, чужы ен, ці свой?

Дагадка шыбае у лядзяной імгле;
Паузе і прысуд-перасуд па сяле.

На полі на бледным снуе бледны цень,
А птушка квіліць і квіліць цэлы дзень...

У гэты сьнег першы брат брата засек
І у сажауку трупа валок цераз сьнег.

Янка Купала.

Смаленск 20/XI—18 г.

Маленькі фэльетон.

Новая пэдагогіка.

„... Тым часам прышла пара навукі, — раскавау Янка грамадзе слухачоу.—Паехау гэта я да Менску узяць разрашэньне на адкрыцьце школы. Заходжу у інспэктарат. Так, так, кажу—пара адчыняць школу.

— А якую пан хочаш школу: польскую, ці рускую?

„Цікавае, кажу, запытаньне. Дзеле беларусау вядома якая школа трэба—беларуская.

— Ага, беларуская... беларуская. А ці народ згаджаецца вучыць дзяцей пабеларуску?

„Як-жа, кажу, не згаджаецца, раз выправіу узяць разрашэньне!

— Та-ак. Усе-ж такі вы, паночку, павінны даць мне дакумант які-б сьведчыу аб іх жаданьні.

„Паехау я дадому, сабрау сход, напісалі пастанову; усе падпісаліс. Ну, думаю, хоць трошкі яно і няпрыемна *беларусу* браць разрашэньне на *беларускую* школу, але няхай ужо будзе па хворме. Заходжу ізноу у інспэктарат. Паказваю паперу.

— А—а, паночку, вы забыліся зрабіць тлумач,—адказвае мне інспэктар—трэба, каб начальства гміны засьведчыло гэта. Я но кажу-бы турбаваць ужо вас, але-ж не магу ніяк зрабіць іначай.

Вот бяда! Ізноу паехау дадому, зрабіу усе наново, як казалі і ізноу паехау.

— Ах, паночку,—ізноу у паросе устрэу мяне інспэктар і так далікатна зласкуу рукі, якой сьвет нявідзеу—ужо ніяк ня маю права выдаваць разрашэньні, скора будзе асобная камісія.

Пачакайце нікалькі дзен.—Чакау я дзень, два, тры і цэлы тыдзень. Прыказу няма, ізноу пашоу я пытацца.

— Бачыце, выдаць разрашэньне можна... але трэба, каб у першых аддзелах навучаньне вялося папольску.

— Ну, а як-жа, кажу, калі не захочуць народ?

— Як? Гэтага не ведаю. Але іначай—не магу даць разрашэньня.

— А як-жа, пытаюся, то ж пэдагогіка вучыць, што трэба пачынаць ад вядомага, роднага, тагды ужо іці да незнаемага?

— А што нам трымацца старых мэтадау,—весела сьмяючыся, адказау інспэктар:—мы будзем навучаць пановаму.

— Не, пане, гэта ня нова: дауно ужо так вучылі, мы цяпер вот і хочам увесьці гэтые новые да нас мэтады.

— Выбачайце, мне няма часу... пачакайце трошкі,—інспэктар пачау размову з другім чалавекам...

„Я пачуу толькі:

— Ну, разумѣется, и въ первыхъ отдѣленіяхъ я прекрасно справлюсь съ польскимъ языкомъ...

— О, то добжэ, то добжэ!..

Антось Галіна.

Справа выбарау у мястовую Раду.

Беларускіе грамадзянскіе і палітычные кругі у справе выбарау у Мястовую Раду трымаюцца таго пагляду, што яны павінны выступіць з сваім асобным сьпіскам. Разумеецца, магчымы супольные сьпіскі з кругамі іншых нацыянальных згуртаваньняу, але толькі пры тым варунку, калі беларусам будуць забясьпечаны першые месцы, калі самы сьпісак будзе насіць назву беларускі і калі будзе запэунено, што насяленьне будзе сьвядома падаваць свой голас за беларусау, дзеле чаго павінна пашырацца адпаведная агітацыя усімі, хто у справе выбарау прыдзе да згоды з беларускімі кругамі.

Беларускіе с.-р. ад учасьця у выбарах адмовіліся па прынцыпіяльным увагам. Свае устрыманьне яны абгрунтоваць растлумачаць (?) праз газэты.

Што тычыцца беларускай хрысьціянскай злучнасьці, то яна займае пазыцыю, што аддасьць свае галасы за беларускі сьпісак, але ніколі не пойдзе супольна ні з якімі польскімі кругамі.

Беларускіе с.-д. выбары падтрымліваюць. Ведаючы, што пры цяперашнім палажэньні выбары не могуць даць беларускай большасьці, яны, аднак, на выбары пойдуць, каб выкарыстаць Мястовую Раду, як трыбуну.

Я. К.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Сьвяткаваньне гадаушчыны Незалежнай Польшчы у Менску адбудзецца сягоньні. Цывільная і ваенная польская улада організуюць урачыстасьці, у каторых прымець удзел войско месцовага гарнізону і усе насяленьне. Пасьля набажэнства у касьцелах будзе дадзены парад войскам. У казармах будуць організаваны сьвяткаваньні. У мястовым тэатры адбудзецца у дзень урачысты спэктакль з удзелам артыстау і аркестра. У вечары у мястовым тэатры і у шляхэцкім доме адбудуцца урачыстые канцэрты і раут.

Агульны сход членау мястоваго т-ва узаемнага ад агня страхаваньня адбудзецца сягоньні, 9-го лістапада у памяшканьні магістрата.

На чыгунках апошнімі днямі нармальная праца троху разстроілася. Цягнікі прыходзяць з апозьненьнямі на 4—6 гадзін. Варшаускі цягнік замест 2-ой гадзіны дня, прыбывае а 8 — 10 гадзіне у вечары. Чыгуначнай адміністрацыяй прыняты меры да уладжаньня нармальнай камунікацыі. Машыністам паравозау будуць выдавацца прэміі за скорасьць.

Пасажырскі рух на усіх чыгунках Польшчы поменьшаецца ад заутрашняга дня, 10-га лістапада на 10 дзен. Як мы даведаліся, зьмяньшэньне пасажырскага руху зусім ня тычыцца цягнікоу курсіруючых паміж Менскам і Варшавай, Менскам і Вільняй, а так сама этапных цягнікау.

Страляніна у гімназыю 7-га лістапада у часе лекцыі у гімназыі чыгуншчыкау (Магазінная вул.) нехта выстраліу знадворку у вакно 3-го паверху і цяжка раніу у галаву вучаніцу 1-ай клясы Багдановіч, а другіх вучаніц зраніу.

У школе быу вялікі пераполох, дзеці, бачучы такую бяду, кінуліся науцекі. Зраненае дзіця адвезьлі у земскі шпіталь. Ці будзе жыць, няма ведама.

Гандаль і прамысловасьць.

Падвоз таварау у Менск ідзець далей досіць інтэнсыуна. Апошнімі днямі прыбыло шмат мануфактуры, галянтарэі, ботау, скуры і бакалеі болей чым на 2 мільены рублеу. Ня глядзючы на інтэнсыуны прывоз таварау, цэны на іх вельмі высокіе і з кожным днем усе болей павялічваюцца, з прычын уздаражаньня іх у гандлевых цэнтрах Польшчы і заграніцай.

Некаторые тавары у Менску можна купляць па варшаускім цэнам і нават ніжэй. Гэтымі днямі у Менск дастаулено болей чым на 200.000 рублеу мануфактуры, на 50,000 руб. монпасье, каля 100 пудоу скуры і гатовых ботау.

Наплыу гандляроу і купцоу з правінцыі апошнімі днямі досіць вялікі. Дзякуючы наступіушаму супакою у усходніх прыфрантовых паветах, паявілася мажлівасьць правоза таварау у глухіе ваколіцы. Местачковые і вясковые купцы закупляюць вялікіе партыі таварау, глауным чынам, мануфактуры, бакалеі і фарбы для тканяу.

Пропозыцыя на закупку таварау у вялікім масштабе адтрыманы мясцовымі коопэратывамі і прыватнымі гандлярамі ад ангельскіх і галяндзкіх фірмау. Цэнтрабелсаюз закупіу у Варшаве у прадстаунікау заграничных фірмау на 5 мільенау рублеу таварау.

На біржы апошнімі днямі чуецца супакой. Цэны на грашавые знакі у польскіх марках: за 100 руб. „царскіх"—115 марак, за 100 керанак—10—11 марак. Гэтымі днямі прададзено некалькі фунтау стэрлінгау па цане 17000 рублеу за фунт. Нямецкіе маркі троху падаражалі 100 нямецкіх марак—130-135 польскіх марак. З кожным днем усе болей даражэюць золато і серабро. У вялікім спросу паперы расійскіх акцыянэрных т-вау. Паявіліся скупшчыкі „савецкіх", „керанак" і „сярцоу"—дзеля іх транспартыроукі у савецкую Расію.

Новые магазыны. На 1-е лістапада гандлевым адзелам выдадзены дазволы на адчыненьне 110 новых магазынау.

Паездкі купцоу на тавары у Польшчу з Менска дайшлі вялікіх разьмерау. За 2 месяцы выехало каля 1300 чалавек у Варшаву. Дазволы на паездку па тавары выдаюцца толькі пасьля прадстауленьня саюза гандляроу і прамысьлоукау.

Харчовые справы.

Праулеяьне саюза злучаных коопэратывау в усіх 12 свайх крамах прадае цяпер бульбу па 18 р. пуд і селядцоу (так-сама і не пайшчыкам) па 4 р. фунт.

Дровы, незалежна ад аддзелу апала пры магістраце закуплены бюро мяйсцовых коопэратывау у ліку болей 5,000 саж. па цане 800 900 р. за саж.

Першая часьць гэтай пастаукі прыбывае у Менск каля 20 га лістапада.

7 вагонау цукру і 2 вагоны з гарбатай і інш, подлуг вестак тутэйшай чыгуначнай улады, прыбудуць у Менск не раней 20 лістапада.

Урадовае апавяшчэньне. З сягоняшняга дня усе азартные гульні у клюбах і іншых публічных інстытуцыях забараняюцца.

Абвінавачаные у невыпауненьні гэтага распараджэньня будуць карацца адміністрацыйным парадкам грашыма да 30,000 мр. ці турмою да 6 месяцау.

Урадовае апавяшчэньне. Сягоньня, 9 го лістапада, у дзень гадаушчыны дасягненьня звароту незалежнасьці Польскае Дзяржавы, дазваляецца цывільным асобам хадзіць па вуліцах м. Менску да 1-й гадзіны ночы.

Рэдактар-выдавец
Ядв. ЛУЦЭВІЧ.

АБВЯШЧЭНЬНЕ.

Галсуны Выборчы Камітэт м. Менску гэтым даводзіць да агульнага ведама, што сьпіскі выбаршчыкау да часовай Мястовай Рады, зробленные на падставе адбытай рэгістрацыі насяленьня, згодна з артыкуламі 11 і 12 выбарчага палажэньня, ужо выстаулены у памяшканьнях участковых к мітэтау дзеле разгляду, а также і сьпіскі асоб ня маючых актыунага выбарчага права.

Згодна з артыкулам В выбарчага палажэньня, кожны сталы грамадзянін, мае право у працягу з дзен ад часу выстауленьня сьпіскау, г. з. ад 8-XI-1919 падаваць заяву аб выключэньні ці занясеньві у сьпіскі сябе ці якой нібудзь іншай асобы.

Старшыня Галоунага Выбарчага Камітэту І. Янчэускі.

8-XI-1919 г.

Друкарня Інвалідау, Менск.